

บทที่ 5 = โครงการอบรมความรู้เรื่องยา และการสาธารณสุขแก่นักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข

---

1. หลักการและเหตุผล

กลวิธการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสาธารณสุขที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างสากล คือ การสาธารณสุขมูลฐาน เป็นกลวิธที่ให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเอง และช่วยเหลือกันเอง ในชุมชนได้ระดับหนึ่ง กระบวนการหนึ่งซึ่งอาจใช้เป็นตัวกระตุ้น หรือเป็นสื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ การมีทัศนคติในการพึ่งตนเองทางสาธารณสุข อันนำไปสู่การปฏิบัติตนของชุมชนได้ต่อไป คือ การสร้างกลุ่มคนโดยเฉพาะเขาชนในวัยเรียน ให้เป็นสื่อกลางการถ่ายทอดไปสู่ชุมชน เนื่องจากเด็กในวัยเรียน จะเป็นวัยที่รับรู้ความรู้ทางวิชาการได้อย่างดี มีเหตุมีผล สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ ในโครงการนี้ ผู้ดำเนินโครงการได้คัดเลือกนักเรียน ชั้นมัธยมปีที่ 4/2 ของโรงเรียนควนเนียงวิทยาเข้าอบรมเป็น นักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข

ในการอบรมจะประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ คือ การอบรมให้ความรู้เรื่อง

- อันตราสจากธาตุ การใช้ยาสามัญประจำบ้านแทนธาตุ
  - ความรู้เรื่องสมุนไพร
  - ความคุ้มครองผู้บริโภค และ สุนัขลักษณะอนามัยน้ำดื่ม
- การปฏิบัติตนเบื้องต้นเมื่อมีอาการท้องเสีย

และมีกิจกรรมเสริม คือ การให้มีส่วนร่วมในโครงการจัดสร้างสวนสมุนไพรตัวอย่าง โครงการจัดสร้างศูนย์ข้อมูลทางสาธารณสุข โดยภายหลังจะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการทั้งสองต่อไป และในการประเมินผลของโครงการจะประเมินความรู้ที่ตัวนักเรียน และ ผู้ปกครองนักเรียน (แทนชุมชน)

2. วัตถุประสงค์

- วัตถุประสงค์ทั่วไป : - เพื่อลดปัญหาด้านสุขภาพอนามัยในชุมชน และให้มีการใช้ยาที่ถูกต้อง
- ชุมชนมีการใช้สมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง
- วัตถุประสงค์เฉพาะ : - เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา และการสาธารณสุข
- เพื่อให้เด็กเรียนที่ผ่านการอบรมแล้วนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่แก่ชุมชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะที่ครัวเรือนของตนเอง

3. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายทั่วไป : - ชุมชนในท้องถิ่น

กลุ่มเป้าหมายเฉพาะในการดำเนินการ : นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนควนเนียงวิทยา

กลุ่มเป้าหมายเฉพาะในการประเมินผล : นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนควนเนียงวิทยา
และ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2

4. การดำเนินงาน :

4.1 การอบรมให้ความรู้

- แบ่งการอบรมเป็น 3 ครั้ง
- กลุ่มนักเรียนที่ถูกคัดเลือกคือ นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ห้อง น.4/2
- ช่วงเวลาในการอบรม 14.00 น.-15.00 น. ของวันศุกร์
- สถานที่คือ ห้องโสต ฯของโรงเรียน

4.2 กิจกรรมเสริม คือ การให้มีส่วนร่วมในโครงการจัดสร้างสวนสมุนไพรตัวอย่าง
โครงการจัดสร้างศูนย์ข้อมูลทางสาธารณสุข (รายละเอียดอยู่ในโครงการทั้งสอง)

5. ขั้นตอนดำเนินงาน

5.1 การอบรมครั้งที่ 1 วันที่ 29 พ.ศ. 34

เรื่อง การใช้ยาสามัญประจำบ้านและการใช้ยาทั่วไป

5.1.1 หัวข้อที่อบรม

* การใช้ยาสามัญประจำบ้าน

- ลักษณะของตู้ยาและการจัดเก็บตู้ยา
- การจัดเก็บยา
- ยาใช้ภายนอกที่ควรมีไว้ประจำบ้าน
- ยารับประทานที่ควรมีไว้ประจำบ้าน

* การใช้ยาทั่วไป

- การรับประทานยาก่อนอาหาร
- การรับประทานยาหลังอาหาร
- การทำน้ำเกลือชงบ้าน (ORS) ใช้เมื่อมีอาการท้องเสีย

* ยาชุด

- ชื่อเสีย & โทษของยาชุด
- สถานที่พบในยาชุด

5.1.2 สื่อที่ใช้ :

- สไลด์เรื่องยาสามีอยู่ประจำบ้านและยาสที่ทั่วไป
- ภาพ-ตอบ สัมภาษณ์
- แจกเอกสารประกอบการอบรม

5.1.3 การประเมินผล โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ก่อนการฝึกอบรม และทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

5.2 การอบรมครั้งที่ 2 วันที่ 13 ธ.ค. 34

เรื่อง สมุนไพรที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

5.2.1 หัวข้อที่อบรม

* การใช้สมุนไพร

- ส่วนของสมุนไพรที่นำมาใช้
- การนำสมุนไพรทั่วไปมาใช้
- กลุ่มอาการและโรคที่ไม่ควรใช้สมุนไพร
- ข้อแนะนำในการใช้สมุนไพร
- สมุนไพรที่สาธารณสุขมูลฐานส่งเสริมให้มีการใช้ 5 ชนิด พร้อมทั้งลักษณะและการนำไปใช้
- การปลูกและการดูแล

5.2.2 สื่อที่ใช้ :

- เอกสารประกอบการอบรม
- ตัวอย่างที่สวนสมุนไพร
- สไลด์เรื่องสมุนไพรเพื่อชีวิต

5.2.3 การประเมินผล โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ก่อนการฝึกอบรม และทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

5.3 การอบรมครั้งที่ 3 วันที่ 3 ม.ค.35

เรื่อง การคุ้มครองผู้บริโภค และสุขอนามัยเบื้องต้น

5.3.1 หัวข้อที่อบรม

* คุ้มครองผู้บริโภค

- ขนมาใส่สี
- การเลือกซื้อและบริโภค ผัก ผลไม้
- การบริโภคน้ำสะอาด
- การกำจัดน้ำเสีย
- การดูแลรักษาตนเบื้องต้นเมื่อเจ็บป่วย

5.3.2 สื่อที่ใช้คือ:

- เอกสารแนะนำผู้บริโภค (ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จาก กองเผยแพร่และความคุ้มครองการโฆษณา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา)

5.3.3 การประเมินผล โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบ ก่อนการฝึกอบรม และทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม

6. การประเมินผล

6.1 การประเมินผลนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข

วิธีการประเมินผล : โดยการทดสอบก่อนการอบรม (Pretest) และ
โดยการทดสอบหลังการอบรม (postest)

ใช้ค่าเฉลี่ย (MEAN) ของคะแนนแบบทดสอบ เป็นตัวเปรียบเทียบ

จำนวนนักเรียน ที่ทำ pretest ทั้งหมด 34 คน

ส่วน postest มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 31 คน

ผลจากการประเมินพบว่า

6.1.1 นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากการอบรม โดยมี

ค่าเฉลี่ยของคะแนนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 54.07 เป็นร้อยละ 66.67

และ เมื่อแยกประเมินเป็นหัวข้อ พบว่า

6.1.2 ก่อนการอบรมเรื่องชานักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องยา

ร้อยละ 65.88 แต่เมื่อผ่านการอบรมแล้ว พบว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

เป็นร้อยละ 83.23

- 6.1.3 เรื่องที่นักเรียนไม่ทราบเดสคือเรื่องน้ำเกลือชาวบ้าน และประโยชน์
จากน้ำเกลือชาวบ้านเห็นได้จาก pretest และ posttest จะมีค่าเท่ากับ
ร้อยละ 17.65 และ 93.54 ตามลำดับ
- 6.1.4 เรื่องคัสซา และการจัดเก็บยาเป็นเรื่องที่นักเรียนมีความรู้บ้างดังนั้น
เมื่อเปรียบเทียบเป็นเปอร์เซ็นต์ จึงไม่ต่างกัน
- 6.1.5 ส่วนเรื่องสมุนไพรนักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 51.07
เป็นร้อยละ 88.84 โดยเฉพาะสมุนไพรที่สาธารณะสุขมูลฐานแนะนำให้ปลูก เช่น
ว่านหางจระเข้ มีเปอร์เซ็นต์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 97.06 เป็น ร้อยละ 100.0

6.2 การประเมินผลเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข กับ
นักเรียนกลุ่มควบคุม ได้ผลดังนี้

ผลการทดสอบความแตกต่างของผลการอบรม

ระหว่างนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุขกับนักเรียนกลุ่มควบคุม

เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2535

Group 1: นักเรียนกลุ่มควบคุม

Group 2: นักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข

t-test for: คะแนนจากแบบทดสอบ

	Number of Cases	Mean	Standard Deviation	Standard Error
Group 1	23	34.4783	4.100	.855
Group 2	30	36.6667	4.063	.742

F	2-Tail Value	Pooled Variance Estimate			Separate Variance Estimate		
		t	Degrees of Freedom	2-Tail Prob.	t	Degrees of Freedom	2-Tail Prob.
1.02	.950	-1.94	51	.058	-1.93	47.27	.059

กำหนดสมมติฐาน ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบของนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข
มากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบของนักเรียนกลุ่มควบคุม

กำหนดให้ ระดับนัยสำคัญเป็น 0.05
จากการวิเคราะห์ ค่า t เท่ากับ 0.029

จากการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC พบว่า

ความแปรปรวนของคะแนนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน และพบว่า ภายหลังจากอบรม
นักเรียนกลุ่มควบคุมกับนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบ แตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ ระดับ 0.05 โดยที่นักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุขมีค่าเฉลี่ย
ของคะแนนการทดสอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

6.3 การประเมินผลเปรียบเทียบระหว่างผู้ปกครองนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข กับ
ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มควบคุม ได้ผลดังนี้

ผลการทดสอบความแตกต่างของผลการดำเนินโครงการระหว่าง
ผู้ปกครองของนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุขกับผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มควบคุม

เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2535

Group 1: ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มควบคุม

Group 2: ผู้ปกครองของนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข

t -test for: คะแนนจากแบบทดสอบ

	Number of Cases	Mean	Standard Deviation	Standard Error
Group 1	22	33.9545	5.627	1.200
Group 2	17	35.7059	4.552	1.104

		Pooled Variance Estimate			Separate Variance Estimate		
F	2-Tail	t	Degrees of	t	Degrees of	2-Tail	
Value	Prob.	Value	Freedom	Value	Freedom	Prob.	
1.53	.391	-1.05	37	.303	-1.07	36.90	.290

กำหนดสมมุติฐาน ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบของผู้ปกครองของนักเรียนอาสาสมัครสาขารัฐ
มากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบของผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มควบคุม

กำหนดให้ ระดับนัยสำคัญเป็น 0.05
จากการวิเคราะห์ ค่า t เท่ากับ -0.151

จากการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC พบว่า

ความแปรปรวนของคะแนนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน และพบว่า ภายหลังจากอบรม
และการดำเนินโครงการ ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มควบคุมกับผู้ปกครองของนักเรียนอาสาสมัคร
สาขารัฐ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่
ระดับ 0.05 ปฏิเสธสมมุติฐานที่ว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบของผู้ปกครองของนักเรียน
อาสาสมัครสาขารัฐ มากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบของผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่ม
ควบคุม

จากข้อสรุปผลการวิเคราะห์ข้างต้น เมื่อทำการวิเคราะห์หึงมีปัจจัยต่างๆ พบว่า

- (1) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของผู้ปกครองนักเรียนที่ถูกทดสอบกับข้อมูลระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่ถูกทดสอบทั้งสองกลุ่มมีระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05
- (2) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของผู้ปกครองนักเรียนที่ถูกทดสอบ กับข้อมูลการประกอบอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่ถูกทดสอบทั้งสองกลุ่มมีอาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05
- (3) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของผู้ปกครองนักเรียนที่ถูกทดสอบ กับ ข้อมูลระดับรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนในกลุ่มควบคุม กับ ผู้ปกครองนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุขมีรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดย ผู้ปกครองนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าผู้ปกครองนักเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข
- (5) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระดับรายได้ต่อเดือน กับ ระดับคะแนนการทดสอบ พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่ถูกทดสอบที่มีระดับรายได้ต่างกัน ได้คะแนนการทดสอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

